

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 11475-10-09 ואח' נ' בית ספר "בית יעקב" בעמנואל - הנהלה ואח'

לפני כב' השופטת ריבה ניב

תובעים

1
2
3
4
5

6. ארגון תמורה - הארגון למאבק משפטי באפלייה
7. תנועת "אחותי - למען נשים בישראל"

נגד

נתבעים

1. בית ספר "בית יעקב" בעמנואל - הנהלה
2. המרכז לחינוך עצמאי
3. מדינת ישראל - משרד החינוך

ב"כ התובעים - עו"ד ד"ר יפעת ביטון, עו"ד ורדית אבידן
ב"כ נתבעים 1,2 - עו"ד ינובסקי

פסק דין

1
2 "כל הבחנה, הוצאה מן הכלל, הגבלה או העדפה המיוסדים על נימוקי גזע צבע יחוס
3 משפחתי מוצא לאומי או אתני שמגמתם או תוצאתם יש בהן כדי לסכל את ההכרה ההנאה
4 והשימוש או לפגום בהכרה בהנאה או בשימוש על בסיס שווה של זכויות האדם וחירויות
5 היסוד בחיים המדיניים הכלכליים החברתיים התרבותיים או בכל תחום אחר בחיי
6 הציבור" (אמנה בדבר ביעור האפליה הגזעית)
7
8 בשנת 2007 הוחלט בעיר עמנואל על הפרדת התלמידות המזרחיות מהתלמידות האשכנזיות
9 בבית הספר היסודי לבנות. לטענת התובעים, הוכרה הפרדה זו כאפליה אסורה בבג"צ
10 1067/08 עמותת נוער כהלכה נ' משרד החינוך (פורסם בנבו, להלן בג"צ "נוער כהלכה").
11 הורי התובעות הקטינות, כמו גם בנותיהם עצמן, הרגישו מושפלים שכבודם נרמס מדי יום,
12 ובקשותיהם להשבת המצב לקדמותו לא נענו. בשנת תרס"ט, כשנה לאחר ההפרדה, ולאחר
13 קביעותיו של בג"צ נוער כהלכה, הוריד בית הספר בהדרגה את הקיר שהפריד בין שתי
14 היחידות המופרדות. לטענת התובעים לא היה בדבר כדי לשלול בתחושות הקשות של
15 הקטינות, בין היתר בשל העובדה שהבנות האשכנזיות הונחו שלא לבוא במגע עם חברותיהן
16 המזרחיות.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 11475-10-09 ואח' נ' בית ספר "בית יעקב" בעמנואל - הנהלה ואח'

- 1
- 2 לשיטת התובעים יש להחיל את מסקנות בג"צ נוער כהלכה וליישמן גם לעניין האחריות .3
- 3 בנזיקין כנגד הנתבעות, בין משום הכלל של מעשה בי-דין ואף לגופו של עניין. עמדתם הינה
- 4 כי הואיל והצו שניתן במסגרת המשפט הציבורי צופה פני עתיד, ואין ביכולתו לרפא את נזקי
- 5 העבר, ומחמת הצורך לשמור על כללי ההרמוניה המשפטית, יש לראות בערכאה הדיונית
- 6 המשך ישיר לקביעותיו של בית המשפט העליון.
- 7
- 8 משכך, עותרים התובעים כי בית המשפט יקבע את אחריותן של הנתבעות ואת שיעור הפיצוי .4
- 9 לתובעים, שתי משפחות הקטינות (ת.א 18828/08, ת.א 11475-10-09). לשיטתם יש לייחס
- 10 לנתבעים 1-3 את מלוא האחריות לאפליה: בית הספר בית יעקב בעמנואל, בו התרחשו
- 11 האירועים נושא התובענה, אשר לא מילא אחר החובה המוטלת עליו לאפשר לכל תלמיד
- 12 העומד בתנאי הסף לקבלתו, ללמוד במגמה בה הוא חפץ, המרכז לחינוך עצמאי ומשרד
- 13 החינוך, אשר לא נקט באמצעים העומדים לרשותו לשלילת התקציבים ולביטול רישיונו של
- 14 בית הספר.
- 15
- 16 בסיכומי הנתבעים נכתב: " כשבאנו לכתוב סיכומים אלו עשינו זאת מתוך רטט וחשש שלא .5
- 17 יחשדו באנו שבאנו להגן על "אפליה" בשעה שאנו באים להסביר רק מהי אפליה, ולתת
- 18 להבין את מה שאנו מבקשים ללמד, שאין המדובר - במקרה זה - באפליה אלא בשוני." כך
- 19 למשל, לשיטתם, השוני בתפילה אינו מפלה בין ספרדים לאשכנזים, כך גם השוני באופן
- 20 שמירת המצוות ואורח החיים.
- 21
- 22 לטענתם, בית הספר "בעמנואל" נוסד על ידי קהילת חסידי סלונים, שמנהגיהם ותפילותיהם .6
- 23 שונים מיתר החסידיות. משכך, בת שאינה בת חסידות זו וקל וחומר מי ששייכת לעדות
- 24 המזרח תמצא את עצמה בעולם שבו היא אינה קשורה ואינה נקשרת. לשיטתם, "בת זו לא
- 25 תוכל לטעון שהיא מופלית לרעה מחברותיה כשם שהיא שונה מהם כך הם שונים ממנה."
- 26 ובית הספר אינו מפלה, אלא פועל על סמך שוני הקיים בפועל מכורח הנסיבות.
- 27
- 28 עוד כתבו שהמציאות של חסידויות אשכנז והמתנגדים, שהשוני ביניהן היה ונותר עצום, היא .7
- 29 תולדה של העבר שנצרפה בהיסטוריה הארוכה והקשה של עם ישראל וכדי לשנותה צריך
- 30 להבינה וכי רק הזמן, ולא ההכרעות השיפוטיות, יוכלו לשנותה ולהתאימה למציאות
- 31 החדשה בה אנו חיים ואותה אנו מבקשים.
- 32

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 11475-10-09 ואח' נ' בית ספר "בית יעקב" בעמנואל - הנהלה ואח'

8. לטענת הנתבעים, הינם מוקיעים את האפליה, אך יותר מכך, את מי שמבקש לעשות לתועלת עצמו, בשאתו לשווא את שם האפליה. מאז הוגשה התביעה הראשונה נשתנו פני הדברים בעמנואל, כל תלמידה יכולה לבחור לעצמה את המגמה בה היא רוצה ללמוד, המחיצה בין המגמות סולקה, התלבושת בהן אחידה, ואף חדר המורות משותף לכלל המורות.
9. באשר לטענת הפיצוי טענו הנתבעים כי לתובעים לא נגרם כל נזק, ואין הם זכאים לסכומים שתבעו, ואף לא לאילו שנקבעו בחוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות ציבוריים תשס"א-2000 המאפשר קביעה של 50,000 ₪ כפיצוי ללא הוכחת נזק.
10. "הכלל הוא כי שונות רלוואנטית עשויה להצדיק הבחנה. הלוא בכך טמון שורש ההבדל בין הפליה פסולה לבין הבחנה כשרה. כדברי השופט אגרנט בד"נ 10/69 בורונובסקי נ' רבנים הראשיים לישראל ואח' [1], בעמ' 35:
- "עקרון השוויון, אשר אינו אלא הצד השני של מטבע ההפליה ואשר המשפט של כל מדינה דמוקרטית שואף, מטעמים של צדק והגינות, להמחישו, משמעותו, כי יש להתייחס, לצורך המטרה הנדונה, יחס שווה אל בני אדם, אשר לא קיימים ביניהם הבדלים של ממש, שהם רלוונטיים לאותה מטרה. אם אין מתייחסים אליהם יחס שווה, כי אז לפנינו הפליה. לעומת זאת, אם ההבדל או ההבדלים בין אנשים שונים הינם רלוונטיים למטרה הנדונה, אזי תהיה זו הבחנה מותרת, אם מתייחסים אליהם, לצורך אותה מטרה, יחס שונה, ובלבד שההבדלים ההם מצדיקים זאת".
- אך כתנאי להשגתו של שוויון מהותי חובה לקבוע, שאת עצם הרלוואנציה של השונות, ואת מידתה, יש לבחון, בכל מקרה נתון, בשים לב למטרה הפרטיקולרית שלשם השגתה מיושמת ההבחנה. לאמור: הזיקה הנדרשת בין התכונות המיוחדות המצויות באחד ואינן מצויות בזולתו, לבין המטרה שלשם השגתה מותר להעדיף את האחד על פני האחר, חייבת להיות ישירה וקונקרטי (ראה והשווה דברי השופטת נתניהו בבג"צ 720/82 אליצור אגוד ספורטיבי דתי סניף נהריה נ' עיריית נהריה ואח' [2], בעמ' 21). עצם קיומו של שוני בין בני אדם אינו מצדיק הבחנה ביניהם. השווה בג"צ 721/94 אל-על נתיבי אויר לישראל בע"מ נ' דנילוביץ ואח' (להלן - פרשת דנילוביץ [3]), דברי המשנה לנשיא ברק, בעמ' 760-764, ודברי השופטת דורנר, בעמ' 782-783. אדרבא, כל אימת שהדבר אפשרי, גם בשונים יש לנהוג בשוויון, תוך התחשבות בהיותם שונים.
- אפליה מציינת הבדלה לרעה בין קבוצות חברתיות שונות, קטגוריות שונות או פרטים שונים." (בג"צ מס' 4541/94, אליס מילר נ' שר הבטחון ואח', פורסם בנבו). אין אפליה כ"שונות" שבראשנה נשללת זכות הבחירה מהפרט או הקבוצה המופלית.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 11475-10-09 ואח' נ' בית ספר "בית יעקב" בעמנואל - הנהלה ואח'

- 1
- 2 11. שאלת בית הספר לבנות בעמנואל עוררה סערה ציבורית שבית המשפט העליון בשבתו כבג"צ
- 3 כבר נדרש לה. משום כך, על מנת שלא ללבות את היצרים הסמיכו הצדדים את בית המשפט
- 4 לפסוק בדרך הפשרה, על פי סעיף 79 א לחוק בתי המשפט (נוסח משולב) תשמ"ד-1984. כן
- 5 הושגה הסכמה דיונית כי ככל שתקבע החבות, יישא בה המרכז לחינוך עצמאי. יש להעריך
- 6 ולברך הסכמה זו.
- 7
- 8 12. "את המילים "צדק צדק תרדף" (דברים, טז, כ [ד]) דרשו חז"ל - "אחד לדין ואחד לפשרה"
- 9 (סנהדרין, לב, ב [ה]). כביכול, שני "מיני צדק" הם, צדק הדין וצדק הפשרה. כביכול,
- 10 שניהם עומדים זה בצד זה, אינם דוחקים זה את זה; ואולי אף מותר להם שיבואו, ברב או
- 11 במעט, זה בגבולו של זה. אבהיר את דבריי.
- 12
- 13 בית-משפט הדין שלא על דרך הפשרה, חזקה עליו שהוא פוסק בראש ובראשונה על-פי
- 14 הדין שהוא מיישם על העניין שלפניו. עם זאת, אין הוא מנוע מלהביא בחשבון שיקוליו -
- 15 אם הדין אינו מציב גבולות לכך - גם שיקולים ראויים אחרים, שהם, בעיקר, שיקולים
- 16 אנושיים ומוסריים העולים מתוך הנסיבות המיוחדות של העניין ושל המתדיינים. במילים
- 17 אחרות, שיקול-דעתו מבוסס הן על הדין והן על אותם שיקולים, כאשר הבכורה היא,
- 18 כמובן, לשיקולי הדין.
- 19
- 20 גם שיקול-דעתו של בית-משפט הפוסק על דרך הפשרה מבוסס הן על הדין והן על
- 21 השיקולים הנוספים שהזכרתי, אולם כאן לא ניתנה הבכורה לאלה או לאלה. ראה בית-
- 22 המשפט לטוב לפניו, ישקול רק - או בעיקר - שיקולים שבדין; ראה לטוב לפניו, ישקול רק
- 23 - או בעיקר - אותם שיקולים נוספים. בתהליך ההכרעה רשאי הוא לאחוז באלה כמו באלה,
- 24 במידה היפה בעיניו.
- 25
- 26 3. מאמרו הקלאסי של המשורר הלאומי ח"נ ביאליק "הלכה ואגדה" פותח בקטע בלתי
- 27 נשכח:
- 28
- 29 "הלכה - פנים זועפות, לאגדה - פנים שוחקות. זו קפדנית, מחמרת, קשה כברזל - מדת
- 30 הדין; וזו ותרנית, מקילה, רכה משמן - מדת הרחמים. זו גוזרת גזרה ואינה נותנתה
- 31 לשעורים: הן שלה הן ולא שלה לאו; וזו יועצת עצה ומשערת כחו ודעתו של אדם: הן ולא
- 32 ורפה בידה. זו - קלפה, גוף, מעשה; וזו - תוך, נשמה, כונה. כאן - אדיקות מאובנת, חובה,

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 11475-10-09 ואח' נ' בית ספר "בית יעקב" בעמנואל - הנהלה ואח'

1 שעבוד; וכאן התחדשות תמידית, חרות, רשות" (ח"נ ביאליק "הלכה ואגדה" כל כתבי ח"נ
2 ביאליק (הוצאת דביר, מהדורה 8, תש"ז) בעמ' רז).

3
4 גם הדין והפשרה כך. לדין - פנים זועפות, לפשרה - פנים שוחקות. הפשרה מאירה פנים
5 לכל המתדיינים, מכבה את אש המחלוקת שביניהם ואינה משאירה גחלים לוחשות
6 העולות להציתה מחדש. לעומתה, ההכרעה השיפוטית "מזעיפה", בדרך-כלל, את פניה
7 למי מן המתדיינים, היא סופה המשפטי של המחלוקת, אולם לא בהכרח מכבה את גחליה.

8
9 4. בסיכום, ראוי לעודד את המתדיינים ללכת בדרך הפשרה.. (ערעור אזרחי 1639/97
10 אגיאפוליס בע"מ נ' הקסטודיה אינטרנציונלה דה טרה סנטה, 17/01/1999).

11
12 12. על פי הסכמה זו הנני פוסקת כי כל אחת ממשפחות התובעים תקבל סכום של 70,000 ₪
13 צמודים ונושאי ריבית מיום מתן פסק הדין. הסכום כולל גם את אגרות המשפט ושכר טרחת
14 עורך דין.

15
16
17
18
19
20
21
22
23

ניתן היום, ט"ז תמוז תשע"א, 18 יולי 2011, בהעדר הצדדים.

ריבה נב, שופטת

24
25
26
27
28
29

21-07-2011

משרד המשפטים
תל אביב